

Valmistaudu tilinpäätökseen ja tilintarkastukseen – webinaari 11.1.2018

André Engström, Partner

Satu Peltonen, Partner

Valmistaudu tilinpäätökseen ja tilintarkastukseen

Sisältö

1. Kokemuksia uuden Kirjanpitolain mukaisista tilinpäätöksistä
2. Tilinpäätöksen laadintaan valmistautuminen
3. Tilintarkastukseen valmistautuminen

Kokemuksia uuden Kirjanpitolain mukaisista tilinpäätöksistä

Kertaus kokorajoista

Raja / yritys

	mikro	pieni	keskikok.	suur
Liikevaihto	M€ < 0,7	0,7-12	12-40	> 40
Tase	M€ < 0,35	0,35-6	6-20	> 20
Henkilöstö	< 10	10-50	50-250	> 250

- PMA - vapaaehtoinen

KPL määritelmä pienyrityksestä

Tässä laissa tarkoitetaan pienyrityksellä kirjanpitovelvollista, jolla **sekä päättyneellä että sitä välittömästi edeltäneellä** tilikaudella ylittyy **enintään yksi** seuraavista kolmesta raja-arvosta tilinpäätöspäivänä:

- 1) taseen loppusumma 6 000 000 euroa;
- 2) liikevaihto 12 000 000 euroa;
- 3) tilikauden aikana palveluksessa keskimäärin 50 henkilöä.

Vaatimukset tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen osalta

- Mikroyrityksen tulos- ja taselaskelma sekä liitetiedot
 - suppeat liitetiedot
- Pienyrityksen tulos- ja taselaskelma sekä liitetiedot
 - suppeat liitetiedot
- Keskikokoinen yritys: toimintakertomus, tulos- ja taselaskelma sekä liitetiedot
- Suuryritys: toimintakertomus; tulos-, tase- ja rahoituslaskelma sekä liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuus

- Konsernitilinpäätös

Liikevaihto M€ > 12

Tase M€ > 6

Henkilöstö > 50

- Päätyneellä että edeltävällä ylittyy enintään yksi rajoista
- Rajojen ylittyminen konsernin yhteenlasketuista luvuista ennen eliminoiteja

Rahoituslaskelma

- Vain suuryritykselle pakollinen
 - Rajat: Iv 40, tase 20, henkilöstö 250
- Monet yritykset luopuneet laatimisesta

Olennaisuus tilinpäätöksen laadinnassa

- Olennaisuutta ei ole määritelty laissa
- Olennaisuusperiaate tilinpäätöksen laadinnassa
 - Ei anna oikeutta ”oikoa” tai olla huomioimatta eroja
- Tilinpäätöksen tulee antaa oikea ja riittävä kuva yhtiön tuloksesta ja taloudellisesta asemasta
 - Tilinpäätöksen käyttäjien tarpeet
 - Hallituksen vastuulla
- Käytännössä koskee lähinnä pienempiä tilinpäätösjaksoituksia

Liitetiedot lähipiiriliiketoimista

Lähipiiritapahtumat / liiketapahtumat intressitahojen kanssa

- Omistajat, johto ja hallitus
- Konserniyritykset
- Mahdollisesti muut

Tapahtuman luonne

- Tavanomaisesta poikkeava, ei markkinaehtoinen
- Konsernitapahtumat - bruttoperiaate

Liitetiedot lähipiiriliiketoimista

- Mitkä ovat tavanomaiset kaupalliset ehdot?
 - Poikkeuksena konserniyhtiöiden väliset
- Minkä suuruinen tapahtuma on olennainen?
 - Oikea ja riittävä kuva
 - Koko liikevaihto muodostuu myynnistä toiselle konserniyhtiölle?

PMA mukaiset liitetiedot

Pien- ja mikroyritystilinpäätösten osalta oletuskirjanpitoperiaatteet

- Poikkeamat tulee ilmoittaa liitetiedoissa
 - tuloutus- ja arvostusperiaatteet
 - muutokset periaatteissa
 - toiminnan jatkuvuuden periaate

Poikkeukselliset erät esitetään liitetiedoissa

Poikkeukselliset erät – liitetieto

- Esitetty/kirjattu tuloslaskelman soveltuvaan erään
- Vääristää olennaisesti tilinpäätöksen lukijalleen antamaa kuvaa
- Tulee esittää liitetieto poikkeukselliseen erään liittyen
- Erät, jotka aikaisemmin esitetty satunnaisissa erissä

Liitetiedot tilikauden jälkeisistä tapahtumista

Tilinpäätöksen jälkeiset tapahtumat

- Tulos ja tase esitetään suoriteperusteisesti tilinpäätöspäivään asti
- Liitetietona tulee esittää tapahtumat tilinpäätöksen jälkeen aina tilinpäätöksen vahvistamiseen asti

Liitetiedot tilikauden jälkeisistä tapahtumista

Tilinpäätöksen jälkeiset tapahtumat, esimerkkejä

- Yrityksen tai liiketoiminnan hankinta tai luovutus
- Toteutetut rahoitusjärjestelyt tai –suunnitelmat
- Merkittävät investoinnit
- Merkittävät oikeudenkäynnit
- Oman pääoman menettäminen
- Toiminnan jatkumisen liittyvät seikat

Toimintakertomusta vastaavat tiedot liitetiedoissa

Toimintakertomusta vastaavat tiedot

- Pien- ja mikroyritysten ei tarvitse laatia toimintakertomusta
- PMA:ssa ei ole mainintaa toimintakertomusta vastaavien liitetietojen esittämisestä
- Oikean ja riittävän kuvan antaminen
- Oma pääoma ja osingonjakoehdotus
- Pääomalainat

PMA mukaiset liitetiedot

Tieto siitä onko noudatettu PMA tilinpäätöksen laadinnassa

- pienyrityksen tilinpäätös
- mikroyrityksen tilinpäätös

Pien- tai mikroyrityksen ei ole pakko noudattaa PMA:ta.

- Tällöin liitetiedot esitetään ”keskikokoisen yrityksen” mukaisina – ei saa soveltaa PMA helpotuksia

Oikea ja riittävä kuva mikroyrityksessä

- Suojasatamasäännös
- Oletus toiminnan jatkuvuudesta tilinpäätöksen laadinnan peruseriaate
- Pitäisikö mikroyrityksen esittää liitetietoja toiminnan jatkuvuuteen liittyvästä epävarmuudesta?
 - EU direktiivin ja KPL 3:2 §:n mukaan voisi tulkita, että myös mikroyrityksen on annettava tietoja toiminnan jatkuvuuteen liittyvästä epävarmuudesta

Liitetietosite

Liitetietosite

- Todentaa tilinpäätöksen sisältö
- Dokumentaatiovaatimus, tarkkaa muotoa ei määritelty
- Käytännössä monilla ollut aikaisemminkin koottuna → muutoksena tositteiden numerointi

Yhteenveto tilintarkastajan havainnoista

- Haastavimmiksi liitetietoasioiksi on näyttänyt muodostuvan lähipiiriliiketoimet sekä poikkeukselliset erät
 - Näiden määrittely haastavaa
- PMA:ta sovellettu lähes kaikissa pien- ja mikroyrityksissä

Tilinpäätöksen laadintaan valmistautuminen

Miksi ja kenelle tilinpäätös laaditaan?

- Tulos ja taloudellinen asema
- Omistajien, johdon ja verottajan tarpeet
- Sidosryhmien tarpeet (julkistamisen jälkeen), mm.
 - Yhteistyökumppanit, asiakkaat, tavarantoimittajat
 - Rahoittajat, mahdolliset sijoittajat
 - Henkilöstö ja henkilöstön edustajat
 - ”Suuri yleisö”, media,...

Tilinpäätöstietojen julkisuus

Osakeyhtiön tilinpäätös on julkista tietoa:

- Hallitus ja yhtiökokous hyväksyvät
- Kaupparekisteriin rekisteröinnin jälkeen myös helposti kaikkien saatavilla
- “Verohallinnosta saatavat tiedot”
- Vuoden kuluttua tilikauden päättymisestä osakeyhtiö voidaan poistaa kaupparekisteristä ellei tilinpäätöstä rekisteröity

Yleiset tilinpäätösperiaatteet:

- Jatkuvuus
- Johdonmukaisuus
- Sisältöpainotteisuus
- Varovaisuus
- Tasejatkuvuus
- Suoriteperusteisuus
- Taseen arvostussääntöjen soveltaminen

Tilinpäätösnormistot ja muutokset toiminnassa liittyen laadintaperiaatteisiin

- Liiketoiminnan ja sovellettujen kirjanpitoperiaatteiden yhdenmukaisuus
- Liiketoiminnassa tapahtuneiden muutosten huomiointi
- Sääntelyssä tapahtuneiden muutosten huomiointi

Tilinpäätösperiaatteet

Tavoitetulos ja tase-asema – tilinpäätökseen vaikuttaminen

- jakokelpoiset varat ja osingonjako
- nettovarallisuus ja osinkoverotus
- verotettava tulos perustuu kirjanpitoon
- tunnusluvut

Tulokseen vaikuttaminen

Sallittuja keinoja

- Poistoero
- Kiinteiden menojen aktivointi käyttö- ja vaihtomaisuuteen
- Rahoitusvälineiden kirjaaminen käypään arvoon
- Arvonkorotus ja sen peruminen

Tulokseen vaikuttaminen

Sallittuja (jatkuu)

- Investointien ajoittaminen
- Kehittämismenojen, liikearvon ja muiden pitkävaikutteisten menojen aktivoiminen

Kehittämismenot

- Vain TEM asetuksen mukaiset kehittämismenot sallittuja
- Muut: aineettomien hyödykkeiden muina pitkävaikutteisina menoina
- Aktivointiedellytysten täytyttävä vuosittain
- Rajoittavat varojen jakoa
 - Ei koske vanhan kpl aikana aktivoituja kehittämismenoja
 - Huomioitava jakokelpoisten varojen laskelmassa

Aineettomat oikeudet

- Kirjanpitolain 5:5a§ nojalla ainoat aktivointipakon alaiset erät
- Ei vapauta alaskirjaustarpeen arvioinnilta

Liikearvo

- Jatkuuko hankittu liiketoiminta edelleen?
- Tulonodotus tulee kattaa
- Dokumentaatio: toteumat ja budjetit

Muut pitkävaikutteiset menot

- Erityinen varovaisuus

Rahoitusomaisuus

Rahoitusomaisuus hankintamenuon tai tilinpäätöspäivän alhaisempaan todennäköiseen luovutushintaan

- KPL 5:2a§, rahoitusvälineet voidaan arvostaa käypään arvoon
 - Laajat liitetiedot

Oma pääoma

Oma pääoma menetetty - opon kasvattamiskeinot

- Lisäsijoitus osakepääomaan
 - Apportti
- SVOP-rahasto
- Pääomalaina
 - Muista kirjallinen sopimus ja raha pitää olla maksettu tilikauden puolella → ennakointi, tarkasta oman pääoman riittävyys jo ennen tilikauden päättymistä

Velat

Velan esittäminen jaettuna pitkä- ja lyhytaikaiseen

- lainan irtisanomisehdot
- sopimusehdot ja kovenantit
 - Jos kovenantit rikkoutuneet mutta lainan antaja ei vaadi lainaa heti maksettavaksi, pyydä pankilta kirjallinen vahvistus, että lainaa ei vaadita → muuten esitettävä lyhytaikaisena lainana

Verotus

- Verotus perustuu tilinpäätökseen
- Tavanomaisen pienyrityksen tavanomainen tilikausi ei juuri sisällä verosuunnittelullista pelivaraa
 - Poikkeavat tapahtumat tilikaudella
 - Pidemmän tähtäimen verosuunnittelu, tulolähdejako
 - Yrityksestä luopumiseen liittyvä
 - Yrityksen toiminnan laajentamiseen tai supistamiseen tai muuhun muuttamiseen liittyvä

Tilintarkastukseen valmistautuminen

Tilintarkastuksen aikataulusta sopiminen

- Yhtiön ja/tai laatijan sekä tilintarkastajan yhteydenpito
 - aikataulutus (milloin valmis, tilintarkastukseen tarvittava aika, hallituksen ja yhtiökokouksen ajoitus)
 - ”keskeneräistä ei kannata tarkastaa”
 - Aiheuttaa turhia kustannuksia kaikille osapuolille
- Tilintarkastusvelvollisuus

Tilinpäätöksessä huomioitavaa

- Varmista, että kaikki jaksotukset on tehty
- Laadi tase-erittelyt ja liitetietotositteet
- Nimeä asiakirja tilinpäätökseksi (tai tilinpäätös ja toimintakertomus)
- Varmista, että liitetiedot vastaavat vaatimuksia
 - Jos annetaan PMA mukaiset liitetiedot, varmista, että liitetiedoissa on kerrottu asiasta

Tilinpäätöksessä huomioitavaa

- Käy läpi tilinpäätös kokonaisuutena, vaikuttaako järkevältä?
 - Vertaa myös edelliseen tilikauteen
- Varmista, että tilinpäätöksen allekirjoittajat ovat oikein
 - Mm. tilintarkastajan tilinpäätösmerkinnässä lukee ”tilintarkastusyhteisö”
 - Jos hallitus on vaihtunut, päivitä allekirjoittajat
- Huomioi aktivoituneet kehittämismenot jakokelpoisten varojen laskelmassa

Tarkastusmateriaalista

- Kirjanpitolistaukset: tulos ja tase, pääkirjat, alakirjanpidot
- Formaatti: elektroninen / tulosteet
- Toimitus: nettipohjainen sovellus, sähköposti, muistitikku
- Tietoturva huomioitava!
- EU tietosuoja – henkilötiedot
- Tilintarkastaja voi toimittaa tarkemman listan tarvittavasta materiaalista

Pyydä ulkopuoliset vahvistukset

- Sijoitukset
- Rahat ja pankkisaamiset
- Konsernisaldot
- Lainat ja korkovelka näistä (maksuerätaulukko)
- Leasing-vahvistukset
- Vuokra- ja muut vakuudet (esim Tulli)
- Verotili

Tilinpäätöksen muu informaatio - liitetietotosite

- Kaupparekisteriote
- Pääomalainasopimukset
- vastuut ja sitoumukset: vuokrasopimukset
- sitoumukset, esim. osto
- kiinnitykset ja panttaukset
- henkilöstömäärä ja eläke-etuudet

Muut tiedot tilintarkastajalle

- Muuta
 - hallituksen ja yhtiökokouksen pöytäkirjat
 - olennaiset sopimukset
 - tapahtumat tilikauden jälkeen

Yhteenveto tilintarkastukseen valmistautumisesta

- Laadi tilinpäätös huolellisesti
 - Tarkasta liitetietojen riittävyys
 - Oikea ja riittävä kuva
- Sovi aikatauluista tilintarkastajan kanssa
 - Sovi, miten materiaali toimitetaan ja missä muodossa